

חוברת תרגול – מקום בארץ: חידות תמונה על יישובים בישראל

מהדורה למורה עולים חדשים

מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר את שלושת שלבי הפתרון ואת סולם הרמזים של חידות התמונה
- לזהות ולהסביר שמונה דרכים לבניית חידה: צירוף, תצורה, סמיכות, הומופון, חיסור, מספר, זוגי
- לשייך יישובים מהחידות לאזור הגיאוגרפי הנכון במפת ישראל
- לתכנן ולכתוב חידת תמונה חדשה תוך שימוש מודע במנגנון לשוני

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – פרק 1 • איך פותרים חידת תמונה: שלושה צעדים וסולם רמזים – היכרות עם השלבים

1. ב – אומרים בקול מה רואים בכל תמונה
2. ב – שלושה
3. ג – משחק המילים

חלק ב' – פרק 1 • איך פותרים חידת תמונה: שלושה צעדים וסולם רמזים – היכרות עם השלבים (המשך)

1. נכון – כך אפשר לדעת כמה מילים וכמה אותיות מחפשים.
2. לא נכון – הרמז הראשון הוא איזה אזור מופיע במפה, ולא משחק המילים.

חלק ג' – פרק 1 • איך פותרים חידת תמונה: שלושה צעדים וסולם רמזים – מיישמים את הצעדים

1. יישוב
2. מעיין

חלק ד' – פרק 1 • איך פותרים חידת תמונה: שלושה צעדים וסולם רמזים – מיישמים את הצעדים (המשך)

1 – ה (אומרים בקול מה רואים בכל תמונה)
2 – ג (סופרים משבצות ואותיות)
3 – ד (מחברים ובודקים אם יש יישוב כזה)
4 – ב (איזה אזור מופיע במפה)
5 – א (הסבר על משחק המילים)

חלק ה' – פרק 2 • מנגנוני לשון בסיסיים: צירוף מילים וסמיכות – זיהוי בסיסי

1. ג – בית שמש
2. ב – צורת נסמך
3. ב – שתי המילים נשארות שלמות בלי שינוי
4. ב – קריה

חלק ו' – פרק 2 • מנגנוני לשון בסיסיים: צירוף מילים וסמיכות – נכון/לא נכון

1. נכון – קריה הופכת לקריית (סמיכות), והמספר 8 נקרא בקול 'שמונה'.
2. לא נכון – בסמיכות המילה הראשונה (הנסמך) היא זו שמשנה צורה, למשל רמה הופכת לרמת.

חלק ז' – פרק 2 • מנגנוני לשון בסיסיים: צירוף מילים וסמיכות – השלמת צירופים

1. רמת גן
2. קריית ים
3. טירת כרמל

חלק ח' – פרק 2 • מנגנוני לשון בסיסיים: צירוף מילים וסמיכות – התאמת מושגים

1 – ג (שתי מילים נשמרות כצורתן, כמו בית ושמש)
2 – ד (המילה הראשונה משנה צורה, ה' הופכת לת')
3 – א (המילה הראשונה בצירוף סמיכות, כמו רמת או קריית)
4 – ב (המילה השנייה בצירוף סמיכות, כמו גן או ים)

חלק ט' – פרק 3 • מנגנוני לשון מתקדמים: תצורה, הומופונים, חיסור אות, מספר וזוגי – זיהוי המנגנון

1. א – מילה שנשמעת כמו מילה אחרת אך נכתבת או מתפרשת אחרת
2. א – סמיכות – ה' הופכת לת'
3. א – חיסור אות
4. א – צורת זוגי
5. א – מספר במקום מילה

חלק י' – פרק 3 • מנגנוני לשון מתקדמים: תצורה, הומופונים, חיסור אות, מספר וזוגי – השלמות

1. יה
2. 8
3. טירת כרמל
4. החולה
5. רהט

חלק י"א – פרק 3 • מנגנוני לשון מתקדמים: תצורה, הומופונים, חיסור אות, מספר וזוגי – הסבר ויצירה

1. שתי המילים נשמעות אותו דבר אך נכתבות או מתפרשות אחרת, כך אפשר לצייר מילה אחת ולרמוז על השם האמיתי
2. כל תשובה שבה חלק מצויר וחלק נכתב באותיות ומרכיבה שם יישוב אמיתי
3. כשאין דרך לצייר מילה שלמה, מורידים ממנה אות ומקבלים מילה חדשה שמתאימה ליישוב; יש לתת דוגמה הגיונית
4. במצב סמיכות הסיומת ה בסוף המילה הראשונה הופכת לת, לדוגמה קריה-קריית וגבעה-גבעת

חלק י"ב – פרק 4 • גיאוגרפיה של ישראל: אזורים ויישובים בחידות – היכרות עם האזורים

1. ג – 6
2. ב – חיפה והכרמל
3. א – נשר וטירת כרמל
4. ג – העמקים

חלק י"ג – פרק 4 • גיאוגרפיה של ישראל: אזורים ויישובים בחידות – נכון או לא נכון

1. נכון – שניהם נמצאים בדרום הארץ, בתוך אזור הנגב והערבה שבאתר
2. לא נכון – אלה שני אזורים נפרדים ברשימת ששת האזורים שמופיעה במסך 'כל החידות'

חלק י"ד – פרק 4 • גיאוגרפיה של ישראל: אזורים ויישובים בחידות – שיוך יישובים לאזור

1. נגב והערבה
2. חיפה והכרמל
3. השרון והמרכז

חלק ט"ו – פרק 4 • גיאוגרפיה של ישראל: אזורים ויישובים בחידות – התאמת יישוב לאזור

1. 1 – ה (הגליל והצפון)
2. 2 – א (חיפה והכרמל)
3. 3 – ד (העמקים)
4. 4 – ו (השרון והמרכז)
5. 5 – ג (השפלה והדרום)
6. 6 – ב (הנגב והערבה)

חלק ט"ז – פרק 5 • בונים חידת תמונה משלכם – מכירים את הדרכים לבניית חידה

1. א – מחלקים אותו לחלקים שאפשר לצייר
2. ב – כשחלק מהשם אי אפשר לצייר בתמונה
3. ג – ראש פינה
4. א – רהט

חלק י"ז – פרק 5 • בונים חידת תמונה משלכם – תרגול פירוק שמות יישובים

1. נכון – כך נוצרת צורת הנסמך בעברית, למשל רמה הופכת לרמת גן
2. לא נכון – הומופון הוא מילים שנשמעות אותו דבר אבל נכתבות או מתפרשות אחרת, כמו אתה ואתא

חלק י"ח – פרק 5 • בונים חידת תמונה משלכם – השלמות והתאמות

1. בית שמש
2. נהריה
3. גבעתיים
4. קריית ים

חלק י"ט – פרק 5 • בונים חידת תמונה משלכם – התאמת דרך לדוגמה

1. 1 – ב (ראש פינה)
2. 2 – ג (רמת גן)
3. 3 – ד (קריית אתא)
4. 4 – ה (רהט)
5. 5 – א (באר שבע)

חלק כ' – פרק 6 • חזרה, משחקים וסיכום – זיכרון ועובדות יסוד

1. א – משחק מילים שבו מפרקים שם יישוב לחלקים מצוירים ומרכיבים מחדש
2. ב – שלושה: מפה, אות ראשונה, משחק מילים
3. ב – 2, 3 או 4 קבוצות
4. א – לכתוב איך פתרו את החידה לפני חשיפת התשובה

כרטיס יציאה – מה לחפש

- התשובה כוללת דוגמה נכונה משני הסוגים ומציינת את שינוי ה'-ה' ל'-ת' בסמיכות
- ההסבר מזכיר שהמילים נשמעות זהה אך נכתבות/מתפרשות אחרת, עם דוגמה כמו אתה/אתא
- היישובים משויכים נכון לאזור על פי החלוקה לשישה אזורים שהוצגה בחוברת

טיפים להפעלה:

- אפשר לפרוס את החוברת על פני שלוש עד ארבע שיעורים: שיעור אחד לעקרונות הפתרון, שיעור אחד למנגנוני הלשון, שיעור לגיאוגרפיה ובניית חידה, ושיעור סיכום במשחק
- לתלמידים מתקשים כדאי להתחיל מצירוף וסמיכות בלבד ולהוסיף הומופונים ומספרים בהמשך, בהתאם למסלול המתאים באתר
- לקראת פרק הבנייה כדאי לאפשר עבודה בזוגות: אחד/ת בוחר/ת יישוב והשני/ה מנחש/ת, כדי לתרגל גם הסבר בעל פה
- בסיום כל פרק מומלץ להשתמש בכרטיס הסבירו את התשובה כדי לוודא הבנה של המנגנון הלשוני ולא רק ניחוש התשובה

חוברת תרגול – מקום בארץ: חידות תמונה על יישובים בישראל

🧩 מקום בארץ – חידות תמונה: מזהים את היישוב?

תיכון · עולים חדשים

תוכן החוברת

1. פרק 1 – איך פותרים חידת תמונה: שלושה צעדים וסולם רמזים
2. פרק 2 – מנגנוני לשון בסיסיים: צירוף מילים וסמיכות
3. פרק 3 – מנגנוני לשון מתקדמים: תצורה, הומופונים, חיסור אות, מספר וזוגי
4. פרק 4 – גיאוגרפיה של ישראל: אזורים ויישובים בחידות
5. פרק 5 – בונים חידת תמונה משלכם
6. פרק 6 – חזרה, משחקים וסיכום

שם: _____ כיתה: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי

חוברת תרגול – מקום בארץ: חידות תמונה על יישובים בישראל

חוברת התלמיד/ה **עולים חדשים**

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בחוברת הזאת לומדים איך בונים חידת תמונה של יישוב בישראל. עוברים על הפרקים לפי הסדר, ומנסים להסביר כל תשובה לפני שבודקים. בסוף בונים חידה בעצמכם.

מילון קטן:

רבוס	חידת תמונה: מרכיבים מילה מתמונות, אותיות ומספרים
צירוף	שם מקום הבנוי משתי מילים שלמות, כמו בית שמש
סמיכות	שתי מילים שהראשונה משנה צורה, כמו רמה שהופכת לרמת
נסמך	המילה הראשונה בסמיכות, זו שמשתנה (ה' הופכת לת')
תצורה	בניית מילה מבסיס וסופית, כמו נהר+יה=נהריה
הומופון	שתי מילים שנשמעות אותו דבר אך נכתבות או מתפרשות אחרת
הומונים	מילה אחת בעלת יותר ממשמעות אחת
צורת זוגי	צורת ריבוי לשני פריטים זהים, כמו גבעתיים
סולם רמזים	סדר עזרה בחידה: מפה, אות ראשונה, משחק מילים

1 חלק א' – פרק 1 • איך פותרים חידת תמונה: שלושה צעדים וסולם רמזים – היכרות עם השלבים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה עושים קודם כל כשרואים חידה?

א) בודקים במפה ב) אומרים בקול מה רואים בכל תמונה ג) מחפשים רמז אחרון

ד) כותבים תשובה מיד

2. כמה רמזים אפשר לקבל?

א) שניים ב) שלושה ג) ארבעה ד) חמישה

3. איזה רמז מגלים בסוף?

א) איזה אזור (מפה) ב) האות הראשונה ג) משחק המילים ד) מספר האותיות

2 חלק ב' – פרק 1 • איך פותרים חידת תמונה: שלושה צעדים וסולם רמזים – היכרות עם השלבים (המשך)

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	הצעד השני בפתרון הוא לספור כמה משבצות ואותיות יש בתשובה.	☐	☐

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
2	הרמז הראשון בסולם הרמזים הוא משחק המילים.	☐	☐

3 חלק ג' – פרק 1 • איך פותרים חידת תמונה: שלושה צעדים וסולם רמזים – מיישמים את הצעדים

השלימו את המילה החסרה.

1. כדי לבדוק אם פתרנו נכון, בודקים אם קיים _____ בשם כזה.

2. בתמונה של 'עין' אפשר לחשוב גם על מילה אחרת: _____ .

4 חלק ד' – פרק 1 • איך פותרים חידת תמונה: שלושה צעדים וסולם רמזים – מיישמים את הצעדים (המשך)

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. צעד 1	___	**א.** הסבר על משחק המילים
2. צעד 2	___	**ב.** איזה אזור מופיע במפה
3. צעד 3	___	**ג.** סופרים משבצות ואותיות
4. רמז ראשון	___	**ד.** מחברים ובודקים אם יש יישוב כזה
5. רמז אחרון	___	**ה.** אומרים בקול מה רואים בכל תמונה

5 חלק ה' – פרק 2 • מנגנוני לשון בסיסיים: צירוף מילים וסמיכות – זיהוי בסיסי

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. איזה שם מורכב משתי מילים שלמות, בלי שינוי?

א) רמת גן ב) קריית ים ג) בית שמש ד) טירת כרמל

2. איך קוראים לשינוי של 'רמה' ל'רמת'?

א) הומופון ב) צורת נסמך ג) צורת זוגי ד) ראשי תיבות

3. מה דומה בין 'ראש פינה' ל'כפר יונה'?

א) שתיהן דוגמאות לסמיכות ב) שתי המילים נשארות שלמות בלי שינוי

ג) יש בהן מספר שהוא חלק מהשם ד) הורידו מהן אות

4. איזו מילה השתנתה ב'קריית ים'?

א) ים ב) קריה ג) שתיהן ד) אף אחת מהן

6 חלק ו' – פרק 2 • מנגנוני לשון בסיסיים: צירוף מילים וסמיכות – נכון/לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בצירוף 'קריית שמונה' יש גם שינוי בסוף המילה הראשונה וגם מספר שנקרא כמילה.	☐	☐
2	בכל סמיכות, שינוי הצורה חל על המילה השנייה בצירוף (הסומך) ולא על הראשונה.	☐	☐

7 חלק ז' – פרק 2 • מנגנוני לשון בסיסיים: צירוף מילים וסמיכות – השלמת צירופים

השלימו את המילה החסרה.

1. רמה + גן = _____

2. קריה + ים = _____

3. טירה + כרמל = _____

8 חלק ח' – פרק 2 • מנגנוני לשון בסיסיים: צירוף מילים וסמיכות – התאמת מושגים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. צירוף מילים שלמות	___	**א.** המילה הראשונה בצירוף סמיכות, כמו רמת או קריית
2. סמיכות	___	**ב.** המילה השנייה בצירוף סמיכות, כמו גן או ים
3. נסמך	___	**ג.** שתי מילים נשמרות כצורתן, כמו בית ושמש
4. סומך	___	**ד.** המילה הראשונה משנה צורה, ה' הופכת לת'

9 חלק ט' – פרק 3 • מנגנוני לשון מתקדמים: תצורה, הומופונים, חיסור אות, מספר וזוגי – זיהוי המנגנון

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה זה שתי מילים שנשמעות אותו דבר?

(א) מילה שנשמעת כמו מילה אחרת אך נכתבת או מתפרשת אחרת (ב) מילה שמחברת שתי מילים שלמות

(ג) אות שמורידים ממילה מוכרת (ד) ספרה שקוראים אותה כמילה

2. למה רמה הופכת לרמת כשמוסיפים גן?

(א) סמיכות – ה' הופכת לת' (ב) חיסור אות (ג) מספר במקום מילה (ד) צורת זוגי

3. מה עושים כשמורידים אות ממילה?

(א) חיסור אות (ב) צירוף מילים שלמות (ג) הומופון (ד) צורת זוגי

4. מה קורה כשכופלים את אותה מילה?

(א) צורת זוגי (ב) סמיכות (ג) הומופון (ד) מספר במקום מילה

5. איך משתמשים בספרה בחידה?

(א) מספר במקום מילה (ב) חיסור אות (ג) צורת זוגי (ד) סמיכות

10 חלק י׳ – פרק 3 • מנגנוני לשון מתקדמים: תצורה, הומופונים, חיסור אות, מספר וזוגי – השלמות

השלימו את המילה החסרה.

1. נהר + _____ = נהריה

2. קריה + _____ = קריית שמונה

3. טירה + כרמל, בצורת סמיכות = _____

4. חולה (לא מרגיש טוב) נשמע כמו _____ (אזור בצפון) – דוגמה להומופון

5. רהיט פחות האות י = _____

11 חלק י״א – פרק 3 • מנגנוני לשון מתקדמים: תצורה, הומופונים, חיסור אות, מספר וזוגי – הסבר ויצירה

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. הסבירו במילים שלכם למה אתה ואתא נחשבים הומופונים, ולמה זה מועיל לבניית חידת תמונה.

2. המציאו דוגמה משלכם למנגנון מילה+אותיות (כמו נהר+יה) וכתבו איזה יישוב מתקבל.

3. הסבירו מתי כדאי להשתמש בחיסור אות בבניית חידה, ותנו דוגמה נוספת מלבד רהט.

4. נסחו כלל כללי המסביר איך סמיכות משנה את צורת המילה הראשונה, והדגימו בעזרת שני יישובים נוספים.

12 חלק י״ב – פרק 4 • גיאוגרפיה של ישראל: אזורים ויישובים בחידות – היכרות עם האזורים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. כמה אזורים יש באתר?

א) 4 ב) 5 ג) 6 ד) 7

2. חיפה שייכת לאיזה אזור?

א) הגליל והצפון ב) חיפה והכרמל ג) השרון והמרכז ד) העמקים

3. אילו יישובים שייכים לאזור של חיפה?

א) נשר וטירת כרמל ב) אילת ורהט ג) כפר סבא ורעננה ד) קריית גת ויבנה

4. חידה 32 שייכת לאיזה אזור?

א) הנגב והערבה ב) השפלה והדרום ג) העמקים ד) הגליל והצפון

13 חלק י"ג – פרק 4 • גיאוגרפיה של ישראל: אזורים ויישובים בחידות – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	אזור 'הנגב והערבה' כולל יישובים כמו אילת ומצפה רמון	☐	☐
2	אזור 'העמקים' זהה לאזור 'הגליל והצפון' באתר	☐	☐

14 חלק י"ד – פרק 4 • גיאוגרפיה של ישראל: אזורים ויישובים בחידות – שיוך יישובים לאזור

השלימו את המילה החסרה.

1. רהט ובאר שבע נמצאים באזור ה_____

2. חיפה, נשר וטירת כרמל שייכים לאזור _____

3. כפר סבא ורעננה שייכים לאזור _____

15 חלק ט"ו – פרק 4 • גיאוגרפיה של ישראל: אזורים ויישובים בחידות – התאמת יישוב לאזור

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. נהריה	___	**א.** חיפה והכרמל
2. חיפה	___	**ב.** הנגב והערבה
3. עפולה	___	**ג.** השפלה והדרום
4. כפר סבא	___	**ד.** העמקים
5. קריית גת	___	**ה.** הגליל והצפון
6. מצפה רמון	___	**ו.** השרון והמרכז

16 חלק ט״ז – פרק 5 • בונים חידת תמונה משלכם – מכירים את הדרכים לבניית חידה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה השלב הראשון בבניית חידה?

א) מחלקים אותו לחלקים שאפשר לצייר ב) מתרגמים אותו לאנגלית ג) מוחקים אותיות באקראי

ד) הופכים את הסדר של המילים

2. מתי כותבים אותיות ולא מציירים?

א) כשכל השם אפשר לצייר ב) כשחלק מהשם אי אפשר לצייר בתמונה ג) כשהשם מתחיל במספר

ד) כשיש שתי מילים זהות

3. איזו מהדוגמאות היא חיבור של שתי מילים שלמות?

א) נהריה ב) רמת גן ג) ראש פינה ד) רהט

4. מה מקבלים כשמורידים אות מהמילה רהיט?

א) רהט ב) רמת ג) ראש ד) רענן

17 חלק י״ז – פרק 5 • בונים חידת תמונה משלכם – תרגול פירוק שמות יישובים

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בסמיכות, הסיומת ה בסוף המילה הראשונה הופכת ל ת, כמו ברמה שהופכת לרמת גן	☐	☐
2	הומופון הוא מילה שנכתבת אותו דבר אך נשמעת אחרת	☐	☐

18 חלק י״ח – פרק 5 • בונים חידת תמונה משלכם – השלמות והתאמות

השלימו את המילה החסרה.

1. בית + שמש = _____

2. נהר + יה = _____

3. גבעה + גבעה = _____ (צורת זוגי)

4. קריה + ים = _____ (צורת נסמך)

19 חלק י״ט – פרק 5 • בונים חידת תמונה משלכם – התאמת דרך לדוגמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. צירוף מילים שלמות	___	**א.** באר שבע
2. סמיכות	___	**ב.** ראש פינה
3. הומופון	___	**ג.** רמת גן
4. חיסור אות	___	**ד.** קריית אתא

5. מספר במקום מילה	___	**ה.** רהט

20 חלק כ' – פרק 6 • חזרה, משחקים וסיכום – זיכרון ועובדות יסוד

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה זו חידת תמונה?

(א) משחק מילים שבו מפרקים שם יישוב לחלקים מצוירים ומרכיבים מחדש

(ב) מפה של ישראל עם שמות ערים (ג) רשימת שאלות אמריקאיות על גיאוגרפיה

(ד) סרטון הסבר על יישובים

2. כמה שלבים יש בסולם הרמזים של חידה?

(א) שניים (ב) שלושה: מפה, אות ראשונה, משחק מילים (ג) ארבעה (ד) חמישה

3. במשחק הקבוצות, כמה קבוצות אפשר לבחור?

(א) רק 2 (ב) 2, 3 או 4 קבוצות (ג) עד 6 קבוצות (ד) קבוצה אחת בלבד

4. מה תפקיד כרטיס 'הסבירו את התשובה'?

(א) לכתוב איך פתרו את החידה לפני חשיפת התשובה (ב) להעתיק את התשובה מהמורה

(ג) לשחק נגד הזמן בלבד (ד) לצייר תמונה חדשה

כרטיס יציאה

אני יודע/ת להסביר בלשוני מה ההבדל בין צירוף מילים לבין סמיכות, עם דוגמה לכל אחד

אני יכול/ה לזהות הומופון בחידת תמונה ולהסביר למה הוא יוצר קושי בפתרון

אני יכול/ה לשייך לפחות שלושה יישובים מהחידות לאזור הגיאוגרפי הנכון שלהם

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀